

"YOSH ILMİY İJODKORLAR: SHARLOTTA BRONTENING "JEYN EYRE" ASARI ASOSIDA"

mavzusidagi ilimiy maqolalar to'plami

SHARLOTTA BRONTENIŃ "JANE EYRE" ROMANINDA SINEKDOXANIŃ QOLLANILIVI

Boranbaeva Shaxizada

Innovatsioniy Texnologiyalar Universiteti Filologiya hám tillerdi úyreniw baǵdarı student

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15635781>

Annotatsiya. *Bul maqalada Sharlotta BronteniŃ belgili "Jane Eyre" romanında sinekdoxa kórkem-usuliy quralınıŃ qollanılıwı analizlenedi. Avtor tárepinen insan denesiniŃ ayırım aǵzalari - "kóz," "júrek," "qol" sıyaqlı súwretlewler arqalı pútkil obrazdıŃ ruwxıy jaǵdayı, emocionallıq keshirmeleri hám shaxsı anlatıladı. Maqalada usı stilistikalıq quraldıŃ semantikalıq júgi, obrazlar jaratıwdaǵı roli hám roman poetikasın bayıtıwdaǵı áhmiyeti misallar arqalı ashıp berilgen. Sinekdoxa arqalı Bronte óz qaharmanlarınıŃ individualizmin, ishki kúshin hám psixologiyalıq qıyınshılıqların tereŃ súwretlegen.*

Tayanish sózler: *Sharlotta Bronte, Jane Eyre, sinekdoxa, stilistikalıq qural, obraz analizi, psixologiyalıq súwretlew, ádebiy usil.*

Kirisiw. Ádebiy usil quralları arasında sinekdoxa ayırıqsha orın iyeleydi. Bul kórkemlew quralı avtorǵa pikirdi ulıwmalastırıw, obrazlardı tereŃlestiriw hám oqıwshıǵa kúshli emocionallıq tásir kórsetiw imkaniyatın beredi. Sharlotta Bronte óziniŃ belgili "Jane Eyre" romanında sinekdoxadan nátiyjeli paydalanıp, obrazlar hám waqıyalardıŃ psixologiyalıq, sociallıq hám estetikalıq táreplerin tereŃ sáwlelendiredi. Bul maqalada roman teksti tiykarında sinekdoxanıŃ wazıypası, formaları hám ol arqalı berilgen semantikalıq júk tallanadı.

Sinekdoxa - bul bir nárseniŃ bólegin pútininiŃ ornına yamasa pútininiŃ bóleginiŃ ornına qollanıw arqalı kórkem mánis jaratıw usılı. Ol kóbinese metonimiyáǵa jaqın turadı, biraq sinekdoxanıŃ ózgesheligi sonnan ibarat, ol obekttiŃ ishki-strukturalıq baylanıslılıǵına tiykarlanadı. Máselen, "kózler" degende pútkil insan názerde tutılıwı yamasa "júrek" arqalı insanıyılıq sezimler anlatılıwı múmkin. Sharlotta Bronte mine usınday súwretlew quralların izbe-iz hám sheberlik penen qollanadı [6].

RomanniŃ bas qaharmanı - Jane EyreniŃ ishki dúnyası, ózine tán xarakteri, ruwxıy keshirmeleri avtor tilinde sinekdoxa arqalı tereŃ súwretlenedi. Máselen, Janege tiyisli súwretlerde kóbinese "kózler," "júrek," "lábler" sıyaqlı organlar arqalı pútkil shaxstıŃ ruwxıy halatı anlatıladı. Tómenдеgi gápke itibar bereyik:

"My heart beat fast and thick: I could hear it throb."

Bul jerde "heart" (júrek) sózi arqalı Janedegi qorqıw, hawlıǵıw, ishki qarama-qarsılıq ańlatıladı. Negizinde bul tek júrektiŃ fizikalıq iskerligi emes, al pútkil

"YOSH ILMİY İJODKORLAR: SHARLOTTA BRONTENING "JEYN EYRE" ASARI ASOSIDA"

mavzusidagi ilimiy maqolalar to'plami

deneniń psixologiyalıq dirildewi sıpatında oqıladı. Bul sinekdoxalıq qatnas oqıwshınıń dıqqatın ishki keshirmelerge qaratadı.

Jáne bir mısál:

"Her eyes seemed to devour me."

Bul ańlatpada "eyes" (kózler) - pútin shaxstı ańlatıwshı sıpatında qollanılmaqta. Kózler - bul insannıń ishki dúnyasınıń aynası sıpatında súwretlenedi. Bronte bul jerde kózler arqalı kúshli psixologiyalıq basım, qadaǵalaw hám kúshli diqqatti kórsetken.

Rochester obrazında da sinekdoxanıń roli sezilerli. Onıń qolları, kózleri, dawısı sıyaqlı tárepler arqalı onıń erkeklik minez-qulqı, hákimiyatqa umtılwı hám kewil sırların túsinemiz. Máselen:

"His hand closed firmly over mine..." [5].

Bul jerde "hand" (qol) - tek fizikalıq baylanıs emes, al menshik, qorgaw hám sezimlik baylanıstıń simvolı sıpatında qollanıladı. Avtor bul kishi detal arqalı Rochesterdiń erk-ıqrarı hám Jeyn ústinen tásirin kórsetedi. Sonday-aq, romannıń sońında Rochester soqır bolıp qalǵannan keyin onıń kózleri emes, al qulaqları, qolları hám qálbi arqalı dúnyanı seziniwi súwretlenedi. Bul bolsa sinekdoxanıń semantikalıq diapazonın jáne de keńeytedi.

Jane Eyre - erkin, kúshli erk-ıqrarlı hám ádep-ikramlılıq normalarına sadıq qaharman. Onıń ishki kúshi kóbinese mayda detallar arqalı ashıp beriledi. Janedegi "lábler," "kózler," "júrek" obrazları arqalı onıń ózin tutıwı, qarar qabıl etiwdegi qatańlıǵı, muhabbat hám ádep-ikramlılıq tańlawlarındaǵı qıyınshılıqlar ayqın sáwlelendiriledi. Bul qatnas roman usılın psixologiyalıq tereńlik penen bayıtadı.

Juwmaq. Sharlotta Bronte "Jane Eyre" romanında sinekdoxanı ózine tán kórkem qural sıpatında qollanıp, obrazlardıń ishki dúnyasını, psixologiyalıq keshirmelerin hám sociallıq ornı menen baylanıslı quramalı jaǵdaylardı nátiyjeli sáwlelendirip bergen. Usı stilistikalıq qural arqalı avtor óz qaharmanlarına jan endiredi, olardı oqıwshıǵa jaqınlastıradı hám romannıń emocionallıq kúshin arttıradı. Sinekdoxa - Brontenin kórsetiw quralları arasında en sezilerli hám tereń semantikalıq júkke iye elementlerden biri. Ol roman poetikasın bayıtadı hám onıń gumanistlik ideyaların tásirsheńlewge xızmet etedi.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Csengei, Ildikó. "The Unreadability of the Bildungsroman: Reading Jane Eyre Reading." *The AnaChronisT* 6 (2000): 102-138.
2. Downing, Crystal. "Hieroglyphics (de) constructed: Interpreting brontë fictions." *Lit: Literature Interpretation Theory* 2.4 (1991): 261-273.

"YOSH ILMIIY IJODKORLAR: SHARLOTTA BRONTENING "JEYN EYRE" ASARI ASOSIDA"

mavzusidagi ilimiy maqolalar to'plami

3. Grudin, Peter. "Jane and the Other Mrs. Rochester: Excess and Restraint in "Jane Eyre"." *Novel: A Forum on Fiction*. Vol. 10. No. 2. Duke University Press, 1977.
4. KHOTMALINDA, Nihla. *THE ANALYSIS OF FIGURATIVE LANGUAGE USED IN CHARLOTTE BRONTË'S JANE EYRE*. Diss. UNIVERSITAS PERADABAN, 2021.
5. Берлова, С. А. "СЛИТНЫЕ ЭПИТЕТЫ В РУССКОЯЗЫЧНОЙ ВЕРСИИ РОМАНА ШАРЛОТТЫ БРОНТЕ «ДЖЕЙН ЭЙР»." *Наука и современность: сборник материалов V-ой международной научно-практической конференции, 21 декабря, 2016–Москва: Издательство НИЦ «Империя»*. 2016.
6. Кузнецова, Ю. Л., and Н. А. Петренко. "СТИЛИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РОМАНА ШАРЛОТТЫ БРОНТЕ "ДЖЕЙН ЭЙР"." *Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук*. 2018.